فصلنامه علمي اقتصاد و بانكداري اسلامي، شماره پنجاه و ششم، پاييز ۱۴۰۵- صفحات ۲۷۴-۲۵۹

سیاست‌های پولی و مالی و متغیرهای کلان اقتصادی با رویکرد اقتصادسنجی تابلوئی (Panel VAR)

نوع مقاله: پژوهشی

ابراهیم صفرزاده[۱]
رویا آل‌عمران[۲]
سید علی پایتختی اسکوئی[۳]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۱/۲۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۲/۳۰

چکیده

این تحقیق از نظر هدف، کاربردي است، ازنظر نوع، جزء تحقیقات توصیفي- همبستگي است. برآورد تاثیر سیاستهای پولی و مالی بر متغیرهای کلان مانند تولید ناخالص داخلی، نرخ بهره، نرخ ارز و قیمتها در تمامی کشورها و به ویژه کشورهای اسلامی دارای اهمیت بالایی می باشد لذا در این مطالعه اقدام به بررسی سیاست های پولی و مالی و متغیرهای کلان اقتصادی در کشورهای منتخب اسلامی با رویکرد Panel VAR پرداخته شده است. به منظور گردآوري اطلاعات مورد نیاز این تحقیق از ابزارهاي مختلفي مانند سایتهای داخلی و مراجعه حضوری به کتابخانه ها صورت پذیرفت. همچنین جهت آزمون فرضیه ها و در نهایت تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار EXCEL و همچنین نرم افزار آماری EVIEWS13 استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داده است اثرات سیاست پولی بر تولید ناخالص داخلی، شاخص قیمتها و نرخ ارز مثبت و معنی دار و اثرات این سیاست بر نرخ بهره منفی و معنی دار می باشد. همچنین نتیجه کلی نشان دهنده تایید سوالات اصلی تحقیق یعنی تاثیر گذاری اثرات سیاست پولی و مالی بر متغیرهای کلان اقتصادی در کشورهای منتخب اسلامی می باشد.

واژه‌های کلیدی: سیاست پولی، سیاست مالی، متغیرهای کلان اقتصادی.
طبقه‌بندی JEL: E62,C3,O53

۱ گروه اقتصاد، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران 5198427411@iau.ir
۲ گروه اقتصاد، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران (نویسنده مسئول) Roya.aleemran@iau.acir
۳ گروه اقتصاد، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران oskooe@iau.ac.ir

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]

مقدمه

استفاده از قواعد سیاستی، به عنوان یکی از مورد قبول‌ترین روش‌ها در مطالعه سیاست‌های پولی و مالی، از بارزترین ویژگی‌های تحقیقات مربوط به حوزه سیاست‌گزاری در چند دهه اخیر (به خصوص از دهه ۱۹۹۰ به‌بعد) به شمار می‌رود (خلیلی عراقی، ۱۳۸۸). یک قاعده سیاستی بیان می‌کند که ابزارهای سیاستی چگونه باید به تغییرات در وضعیت اقتصاد واکنش نشان دهند. انعطاف‌پذیری در هردوی سیاست‌های پولی و مالی همواره یک ویژگی مطلوب قواعد ساده سیاستی بوده است. اقتصاد کلان نیز علاقه‌مندی زیادی به تحلیل قواعد ساده نرخ بهره جهت هدایت سیاست پولی و مالی نشان داده است. در یک سطح تجربی، چنان قواعدی جهت فراهم آوردن توصیفات محتمل سیاست پولی واقعی در بین کشورها نشان داده شده است (تیلور، ۱۹۹۹). هم‌چنین در مدل‌های تئوریک با چسبندگی‌های اسمی و رقابت ناقص چنان قواعدی می‌تواند در اهمیت روش‌های التزام به ثبات متغیرهای اقتصاد کلان سهیم باشد (وودفورد ۲۰۰۳). اما بیشر تحلیل سیاست‌های اقتصادی بدون توجه به تاثیرگذاری ویژه بازوی مالی سیاست اقتصادکلان پیش‌رفته است. این موضوع در کشورهایی که بانک مرکزی از استقلال کمتری برخوردار هستند می‌تواند حائز اهمیت بیشتریباشد. تثبیت‌کننده‌های مالی نقش مهمی در هموارسازی اثرات سیکل‌های تجاری دارند از آنجا که اهداف سیاست پولی و سیاست ثبات مالی متفاوت‌اند و هر یک نیازمند ابزارهای مناسبی هستند، بایستی میان آنها تمایز قایل شد. اما تمایز میان این دو سیاست، بر عدم وجود تعامل میان آنها دلالت نمی‌کند و بدون شک سیاستهای اقتصادی بطور همزمان درگیر با هردوی قواعد سیاست پولی و مالی است. سیاست پولی از طریق نرخ‌های بهره، بر قیمت دارایی‌ها اثر می‌گذارد و می‌تواند باعث ایجاد حباب‌های قیمتی شود. هم‌چنین سیاست مالی مستقیما در سطح خرد و کلان، شرایط مالی را تحت تاثیر قرار می‌دهد که به موجب آن، سازوکار انتقال سیاست پولی تحت تاثیر قرار خواهد گرفت. اخیرا بیشتر بانک‌های مرکزی در قبال هردو سیاست پولی و ثبات مالی مسئول هستند (جلالی نایئنی، ۱۳۸۹). صاحبنظران اقتصادي در مورد سیاستهاي اقتصادي اتفاق نظر ندارند. بعضي از اقتصاددانان سیستم اقتصادي را فطرتاً ناپایدار مي دانند و چنین استدلال مي کنند که سیستم اقتصادي شاهد شوک هایي است که مرتباً بر عرضه و تقاضاي کل وارد مي شوند. اگر سیاستگذاران براي تثبیت سیستم اقتصادي از سیاست پولي و مالي استفاده نکنند این ضربه ها مي توانند میزان تولید, تورم و بیکاري را دستخوش نوسانات غیر ضروري بنمایند. اما بر خلاف عقیدة فوق اقتصاددانانی چون میلتون فریدمن معتقدند که سیستم اقتصادي فطرتي پایدار دارد. این دسته از اقتصاددانان سیاستگذاري نامناسب اقتصادي را عامل اصلي نوسانات ناهنجار اقتصادي مي دانند(داودی و سزاوار، ۱۴۰۱). به‌طورکلی راه‌های تأثیرگذاری سیاست‌های پولی و مالی بر متغیرهای کلان اقتصادی را می‌توان به تغییر در نرخ بهره، قیمت ها، رشد اقتصادی و تغییر در نرخ ارز و موازنه تجاری تقسیم‌بندی کرد. مطابق با عقیده طرفداران مکتب کینزی نرخ بهره نقش اساسی در انتقال سیاست پولی ایفا می‌کند، به‌طوری‌که این ابزار حلقه و انتقال سیاست پولی از سه طریق مخارج سرمایه‌گذاری، مخارج مصرفی کالاهای بادوام و حساب سرمایه به بخش واقعی اقتصادی می‌باشد. در انتقال از طریق مخارج سرمایه‌گذاری

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]

اتخاذ سیاست پولی انبساطی سبب کاهش نرخ بهره واقعی می‌گردد که به دنبال آن یا کاهش هزینه سرمایه و افزایش سرمایه‌گذاری تقاضای کل افزایش می‌یابد. در فرایند انتقال از طریق مخارج مصرفی کالاهای بادوام و حساب سرمایه نیز تغییرات نرخ بهره سبب تغییر در هزینه‌های سرمایه‌گذاری می‌گردد که به‌تبع آن جریانات سرمایه‌گذاری را تغییر می‌دهد. (طاهري فرد و موسوی، ۱۳۸۷) . لذا از نظر دیده گاه مکتبی کاملا لازم است اثرات سیاستهای اقتصادی از دیده گاهای مختلفی و در کشورهای متفاوت مورد بررسی قرار گیرد. در این راستا به‌منظور پاسخ به این ابهامات در این پژوهش بنا است با استفاده از Panel VAR بررسی تاثیر سیاست پولی و مالی بر متغیرهای کلان اقتصادی در کشورهای منتخب اسلامی مورد بررسی قرار می گیرد.

مطالعات مختلفی در این زمینه در داخل و خارج کشور انجام شده که به چند مورد آن اشاره می کنیم:

- داسچیر و گرینیر[1] (۲۰۲۳) به بررسی روابط سیاست پولی-مالی در منطقه یورو تأثیر بر تراز تجاری پرداخته اند. در این مطالعه پایداری بدهی عمومی دولت با تخمین یک تابع عکس العمل که در آن تعادل اولیه تولید ناخالص داخلی تابعی از نسبت بدهی عمومی به تولید ناخالص داخلی و سایر متغیرهای اقتصادی است صورت می پذیرد همچمیم در مدل سازی اثرات تاخیر واقعی نرخ بهره بلند مدت و نرخ تورم تاخیری را بر بودجه اولیه دولت ها در نظر گرفته شده است و در مطالعه با استفاد از رویکرد "اتورگرسیون خود برداری پانل دیتا"[2] اثرات ثابت و مدل‌های اثرات تصادفی برای ۱۲ اقتصاد منطقه یورو از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۰ مورد تخمین قرار گرفت است.نتایج تحقیق نشان می دهد که هم سیاست مالی و هم سیاست پولی بر نسبت تولید ناخالص داخلی به تراز تجاری همبستگی مثبت دارند.

- سیکلوس[3] (۲۰۲۱) به بررسی عکس‌العمل اقتصاد کلان به عوامل واقعی و مالی، قیمت کالاها و سیاست پولی پرداخته است. این مطالعه انواع مدل‌های کلان پویا را که در آن عوامل متغیر با زمان در حال تغییر می‌باشند را تخمین می‌زند. نمونه شامل ۲۰ اقتصاد از سراسر جهان است برآورد با استفاده از داده‌های فصلی از اواخر دهه ۱۹۹۰نشان می‌دهد که تمرکز برخی از سیاست گذاران بر سرریزهای منفی ناشی از شوک‌های پولی اغراق‌آمیز است همچنین با این حال، برخی از اقتصادها، یعنی برزیل، شیلی و چین، ضرر اقتصادی خالص ناشی از سرریزهای سیاست پولی را تجربه می‌کنند.

- چنج یانگ[4] (۲۰۱۸) در مطالعه‌ای با عنوان اثر سیاست پولی بر بازار سهام به بررسی اثرات سیاست پولی در بازار سهام ایالات‌متحده در رژیم‌های مختلف سیاست پولی و مراحل مختلف بازار سهام می‌پردازد. او از یک مدل پویا مارکوف سوئیچینگ استفاده می‌کند. نتایج

1 Dascher and Greiner
2 Panel Var
3 Siklos
4 Cheng Jiang

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]

نشان می‌دهد که اثر سیاست پولی بر بازار سهام روی سطوح مختلف شاخص بورس نامتقارن است.

ولکان و هاکان[1] (۲۰۱۵) از مدل VAR نوآورانه غیرخطی که توسط کلین و ویگ فوسون[2] در سال ۲۰۱۱ ارائه شده است به‌منظور بررسی عدم تقارن احتمالی در تأثیر تصمیمات بانک مرکزی بر روی تولید، قیمت‌ها و ارزش پول داخلی ترکیه استفاده کردند. آن‌ها به این نتیجه می‌رسند که شوک‌های سیاسی مثبت بر روی تولید، تورم و نرخ ارز اثر منفی دارند. بااین‌حال شوک‌های سیاسی مثبت اثر قوی‌تری از شوک‌های منفی دارند. علاوه بر آن شوک‌های بزرگ‌تر در مقایسه با شوک‌های منفی اثر معنی‌دارتری دارند.

- رحیم زاده و همکاران(۱۴۰۲) به بررسی سنجش اثرات شمول مالی بر ثبات مالی در ایران و کشورهای منتخب اسلامی چرداخته اند نتایج برآورد مدل با روش پانل دیتای پویا نشان می دهد که شمول مالی تاثیر مثبت و معناداری بر ثبات مالی دارد. به عبارت دیگر, هر اندازه تعداد دستگاه های خودپرداز, تعداد شعب بانکی و تعداد حساب های بانکی بیش تر باشد, دسترسی و تمایل افراد به استفاده از خدمات مالی تسهیل و بیش تر می شود. بدین ترتیب, میزان پس انداز و سپرده گذاری افراد در بانک ها بیش تر می شود و این امر نرخ بازده دارایی ها و توانایی مقابله بانک ها با بحران های مالی را افزایش می دهد و بر ثبات مالی آن ها تاثیر مثبت دارد. بالا بودن نسبت وام های غیرعملیاتی, نسبت هزینه به درآمد و نسبت وام به سپرده نیز تاثیر منفی و معناداری بر ثبات مالی دارند. همچنین, تاثیر متغیرهای کلان اقتصاد بر ثبات مالی مثبت و معنادار است. به عبارت دیگر, با افزایش تورم و تولید ناخالص داخلی ثبات مالی بانک ها افزایش می یابد.

- قربانزاد (۱۳۹۹)، به بررسی اثرات سرریز شوک ناشی از سیاست مالی دولت آمریکابر متغیرهای کلان اقتصاد ایران: رهیافتGVAR پرداخته اند. نتایج نشان می دهد که سرریزهای شوک سیاست مالی (شوک مثبت مخارج دولت) آمریکا از طریق کانال تجاری باعث رشد و تقویت اقتصاد کشورهای چین، اتحادیه اروپا و ژاپن که روابط تجاری مستقیم با آمریکا دارند، گردیده و بطور غیر مستقیم از طریق افزایش قیمت نفت باعث رشد تولید واقعی، افزایش نرخ تورم و نرخ ارز حقیقی در اقتصاد ایران می شود.

- جندقی میبدی و همکاران (۱۳۹۸)، در مطالعه خود با عنوان برآورد قاعده بهینه سیاست پولی ایران در چارچوب مدلهای هیبریدی با بهره گیری از روش کنترل بهینه پرداخته‌اند. بدین منظور، فرض شده است که مقامات پولی، مسأله بهینه یابی را با توجه به قیود ساختاری پنج گانه شامل معادله عرضه کل، تقاضای کل، نرخ ارز، تقاضای پول و مخارج دولت، حل میکنند. پس از برآورد پارامترهای معاددلات ساختاری با استفاده از روش حداقل مربعات معمولی (OLS) و روش رگرسیون‌های به ظاهر نامرتبط (SUR) برای دوره زمانی ۱۳۹۶-۱۳۵۷ ،رجحان های مقامات پولی برای تثبیت تورم، تولید و هموارسازی رشد حجم نقدینگی با هدف

1 Volkan and Hakan
2 Kilian and Vigfusson

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]

حداقل کردن زیان رفاه اجتماعی، انتخاب شدند. نتایج بیانگر این است که بانک مرکزی باید انحراف رشد حجم نقدینگی و بعد از آن، شکاف تولید را مدنظر قرار دهد. همچنین قاعده بهینه سیاست پولی حاصله از رجحانهای بهینه، بیانگر این است که بانک مرکزی باید به‌طور همزمان به تغییرات تورم، شکاف تولید و نرخ ارز واقعی واکنش نشان دهد و شکاف تولید از اهمیت زیادی برخوردار است.

- ساقی و همکاران (۱۳۹۷)، در مطالعه‌ای با عنوان اثرات نامتقارن سیاست های پولی بر بازار مسکن ایران: رویکرد غیرخطی MS-VAR پرداخته‌اند. مطالعات اخیر در حوزه مسکن و خصوصا مطالعات انجام شده پس از بحران مالی ۲۰۰۷ نشان داده اند که اثر سیاست پولی بر بازار مسکن می‌تواند نامتقارن باشد. به عبارت دیگر، در دوران رونق و رکود بازار مسکن، سیاست پولی یکسان، می‌تواند نتایج متفاوتی را به همراه داشته باشد. در این راستا هدف اصلی این مطالعه بررسی اثرات نامتقارن سیاست پولی بر بازار مسکن طی دوره زمانی فصل اول ۱۳۷۴ تا فصل اول ۱۳۹۶ در اقتصاد ایران است. برای این منظور از روش مارکوف سویچینگ خودتوضیح برداری که یک روش غیرخطی بوده و امکان بررسی اثر سیاست پولی در وضعیت های مختلف بازار مسکن را فراهم می آورد، بهره گرفته شده است. نتایج بدست آمده نشان می دهد که اثر سیاست پولی بر بازار مسکن نامتقارن است؛ همچنین نتایج توابع واکنش آنی وابسته به رژیم نشان می دهد که اثرگذاری سیاست پولی در دوران رکود مسکن، به مراتب بیشتر از دوران رونق این بازار است.

۱. سوالات پژوهش

- سوال اصلی

سیاست‌های پولی و مالی بر متغیرهای کلان اقتصادی در کشورهای منتخب اسلامی چگونه اثر می‌گذارد؟

- سوالات فرعی:

-اثر سیاست‌های مالی بر متغیرهای کلان اقتصادی چگونه است؟

-اثر سیاست‌های پولی بر متغیرهای کلان اقتصادی چگونه است؟

۲. روش شناسی تحقیق

این تحقیق از نظر هدف، تحقیقي كاربردي است زيرا به بررسي روابط متغيرها در اقتصاد كلان پرداخته است و به دنبال تبیین روابط و ارائه پیشنهادها جهت ارتقاء سیاستگذاری در اقتصاد كلان مي باشد. و در جهت نشان داده چگونگی تاثیر گذاری متغیرهای کلان در کشورهای اسلامی می باشد. در ضمن اين تحقيق از نوع تحقيقات توصيفي همبستگي است و در ميان انواع تحقيقات همبستگي از لحاظ هدف، جزء تحليلهاي رگرسيوني مي باشد. و در مدلهای رگرسیونی با توجه به تلفیق داده های سری زمانی با داده های مقطعی (داده های شرکتها) از روش اتورگرسیون پانل دیتا برای رسیدن به اهداف تحقیق استفاده می گردد. ضمن اینکه رویکرد آن استقرايي، يعني رسيدن از جزء به كل است. و با استفاده از داده های کشورهای اسلامی در

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]

تلاش به رسیدن نتیجه اثرات سیاستهای کلان در کشورهای اسلامی است.

نظر به اینکه این تحقیق از اطلاعات واقعی در کشورهای اسلامی (اطلاعات تاریخی) استفاده می کند و در صدد بررسی علت یا علل روابط معینی است که در گذشته روی داده و به اتمام رسیده، پس از نوع علی و پس رویدادی است. پژوهش پس رویدادی معمولابه پژوهش-های گفته می‌شودکه درآنها پژوهشگر باتوجه به متغیر وابسته به بررسی علل احتمالی وقوع آن می پردازد. بعبارت دیگراین نوع پژوهش گذشته نگربوده وسعی برآن داردکه ازمعلول به علت احتمالی برسد. در این مطالعه از داده های تابلویی یا ترکیبی کشورهای منتخب اسلامی استفاده شده است. داده های مورد نیاز این پژوهش از داده های بانک جهانی بصورت سالانه استخراج گردید.

۳. نتایج و تجزیه وتحلیل یافته ها

۳-۱-تخمین معادلات سری زمانی در قالب مدل VAR

۳-۱-۱- تخمین مدل خود توضیح برداری کشور اندونزی

نتایج پایایی متغیرهای لگاریتم شاخص قیمتها، لگاریتم نرخ ارز، لگاریتم تولید ناخالص داخلی، لگاریتم هزینه های دولت، لگاریتم حجم نقدینگی و لگاریتم نرخ بهره برای کشور اندونزی نشان می دهد که تمامی متغیرهای ناپایا در سطح و پایا از مرتبه یک می باشند. لذا بدون ترس از رگرسیون کاذب میتوان تخمین مدلها را انجام داد.

جدول ۱: پایایی متغیرهای مدل برای کشور اندونزی

نام متغیر	مقدار آماره دیکي فولر	عرض از مبداء intercept	trend &intercept با عرض از مبداء و روند زماني	None هیچکدام
LCPI	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪۱٦	٪۹۹	٪۹۹
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰	٪۱
LEX	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪٤۰	٪۷۲	٪۹۹
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰	٪۰
LGDP	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪۵۷	٪۲۳	٪۱۰۰
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰	٪۱
LGOV	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪۸٤	٪۲۲	٪۹۹
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰	٪۰
LM	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪٦۱	٪۳۲	٪۹۹
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰	٪۰
LR	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪۹٦	٪۱۰	٪۷
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰	٪۰

منبع: یافته های تحقیق

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]

۳-۱-۲ تخمین مدل خود توضیح برداری کشور مصر

ابتدا پایایی متغیرها برای کشور مصر بصورت جدول-۲ مورد بررسی قرار می گیرد.

جدول ۲: پایایی متغیرهای مدل برای کشور مصر

نام متغیر	مقدار آماره ديكي فولر	عرض از مبداء intercept	trend &intercept با عرض از مبداء و روند زمانی	None هیچکدام
LCPI	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۶۲	٪۵۲	٪۹۸
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۲	٪۵	٪۲
LEX	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۶۷	٪۱۰	٪۸۳
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۰
LGDP	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۳۸	٪۷۰	٪۱۰۰
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۱۱
LGOV	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۵۳	٪۱۳	٪۹۵
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۰
LM	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۷۳	٪۲۳	٪۹۸
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۰
LR	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۴۳	٪۶۶	٪۷۳
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۰

منبع: یافته های تحقیق

نتایج پایایی متغیرهای لگاریتم شاخص قیمتها، لگاریتم نرخ ارز، لگاریتم تولید ناخالص داخلی، لگاریتم هزینه های دولت، لگاریتم حجم نقدینگی و لگاریتم نرخ بهره برای کشور مصر نشان می دهد که تمامی متغیرهای ناپایا در سطح و پایا از مرتبه یک می باشند. لذا بدون ترس از رگرسیون کاذب می توان تخمین مدلها را انجام داد.

۳-۱-۳ تخمین مدل خود توضیح برداری کشور مالزی

ابتدا پایایی متغیرها برای کشور مالزی بصورت جدول ۳ مورد بررسی قرار می گیرد.

جدول ۳: پایایی متغیرهای مدل برای کشور مالزی

نام متغیر	مقدار آماره ديكي فولر	عرض از مبداء intercept	trend &intercept با عرض از مبداء و روند زمانی	None هیچکدام
LCPI	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۱	٪۳۴	٪۹۹
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۱	٪۲
LEX	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۸۳	٪۴۳	٪۹۲
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۰
LGDP	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۲۷	٪۹۲	٪۱۰۰
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۱۶
LGOV	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۶۲	٪۶۴	٪۹۹
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۰
LM	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۲۵	٪۲۶	٪۹۹
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۰
LR	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۶۰	٪۷	٪۲۸
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۰

منبع: یافته های تحقیق

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]

نتایج پایایی متغیرهای لگاریتم شاخص قیمتها، لگاریتم نرخ ارز، لگاریتم تولید ناخالص داخلی، لگاریتم هزینه های دولت، لگاریتم حجم نقدینگی و لگاریتم نرخ بهره برای کشور مالزی نشان می دهد که تمامی متغیرهای ناپایا در سطح و پایا از مرتبه یک می باشند. لذا بدون ترس از رگرسیون کاذب می توان تخمین مدلها را انجام داد.

۳-۱-٤ تخمین مدل خود توضیح برداری کشور عربستان

ابتدا پایایی متغیرها برای کشور عربستان صعودی بصورت جدول ٤ مورد بررسی قرار می گیرد.

جدول ٤: پایایی متغیرهای مدل برای کشور عربستان

نام متغیر	مقدار آماره دیکي فولر	عرض از مبداء intercept	trend &intercept با عرض از مبداء و روند زماني	None هیچکدام
LCPI	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪۹٦	٪٦۰	٪۹۸
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۱	٪۳	٪٤
LEX	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪٦۳	٪۹۳	٪۸۲
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۳	٪۰	٪۰
LGDP	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪۹۷	٪٤۰	٪۹۸
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰	٪۰
LGOV	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪۹٤	٪٤۰	٪۹۹
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰	٪۰
LM	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪۸۳	٪۲۹	٪۹۹
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۱	٪۳	٪٥
LR	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪۳۹	٪۱۰	٪۱٤
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰	٪۰

منبع: یافته های تحقیق

نتایج پایایی متغیرهای لگاریتم شاخص قیمتها، لگاریتم نرخ ارز، لگاریتم تولید ناخالص داخلی، لگاریتم هزینه های دولت، لگاریتم حجم نقدینگی و لگاریتم نرخ بهره برای کشور عربستان نشان می دهد که تمامی متغیرهای ناپایا در سطح و پایا از مرتبه یک می باشند. لذا بدون ترس از رگرسیون کاذب می توان تخمین مدلها را انجام داد.

۳-۱-٥- تخمین مدل خود توضیح برداری کشور ترکیه

ابتدا پایایی متغیرها برای کشور ترکیه بصورت جدول ٥ مورد بررسی قرار می گیرد.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]

جدول ۵: پایایی متغیرهای مدل برای کشور ترکیه

نام متغير	مقدار آماره ديكي فولر	عرض از مبداء intercept	trend &intercept با عرض از مبداء و روند زماني	None هيچكدام
LCPI	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۷۷	٪۳۹	٪۷۱
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۴۷	٪۸۹	٪۳۶
	آزمون ديكي فولر تفاضل دوم متغير	٪۰	٪۰	٪۰
LEX	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۹۹	٪۹۹	٪۸۲
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۳	٪۱	٪۴
LGDP	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۹۹	٪۱۲	٪۹۹
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۴
LGOV	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۷۳	٪۹۵	٪۹۹
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۴
LM	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۸۴	٪۸۵	٪۹۹
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۰
LR	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۲۸	٪۴۱	٪۷۲
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۰

منبع: یافته های تحقیق

نتایج پایایی متغیرهای لگاریتم شاخص قیمتها، لگاریتم نرخ ارز، لگاریتم تولید ناخالص داخلی، لگاریتم هزینه های دولت، لگاریتم حجم نقدینگی و لگاریتم نرخ بهره برای کشور ترکیه نشان می دهد که بجز متغیر لگاریتم شاخص قیمتها تمامی متغیرهای ناپایا در سطح و پایا از مرتبه یک می باشند.

لذا با توجه به اینکه متغیر lcpi پایا از درجه دو بوده و بقیه متغیرها پایا از درجه یک می باشند لذا متغیر lcpi با یکبار تفاضل گیری در مدل آورده می شود. در نتیجه بدون ترس از رگرسیون کاذب می توان تخمین مدلها را انجام داد.

۳-۱-۶- تخمین مدل خود توضیح برداری کشور پاکستان

ابتدا پایایی متغیرها برای کشور پاکستان بصورت جدول ۶ مورد بررسی قرار می گیرد.

جدول ۶: پایایی متغیرهای مدل برای کشور پاکستان

نام متغير	مقدار آماره ديكي فولر	عرض از مبداء intercept	trend &intercept با عرض از مبداء و روند زماني	None هيچكدام
LCPI	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۹۹	٪۷۲	٪۹۹
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۰
LEX	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۹۸	٪۶۷	٪۹۹
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۳
LGDP	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۱۱	٪۳۲	٪۹۹
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۱۶
LGOV	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۹۴	٪۴۹	٪۹۹
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۰
LM	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۷۲	٪۵۰	٪۹۹
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۱	٪۰
LR	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٪۳۲	٪۳۸	٪۶۵
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٪۰	٪۰	٪۰

منبع: یافته های تحقیق

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]

نتایج پایایی متغیرهای لگاریتم شاخص قیمتها، لگاریتم نرخ ارز، لگاریتم تولید ناخالص داخلی، لگاریتم هزینه های دولت، لگاریتم حجم نقدینگی و لگاریتم نرخ بهره برای کشور پاکستان نشان می دهد که تمامی متغیرهای ناپایا در سطح و پایا از مرتبه یک می باشند. لذا بدون ترس از رگرسیون کاذب می توان تخمین مدلها را انجام داد.

۳-۱-۷- تخمین مدل خود توضیح برداری کشور نیجریه

ابتدا پایایی متغیرها برای کشور نیجریه بصورت جدول۷ مورد بررسی قرار می گیرد.

جدول ۷: پایایی متغیرهای مدل برای کشور نیجریه

نام متغیر	مقدار آماره دیکي فولر	عرض از مبداء intercept	با trend &intercept عرض از مبداء و روند زماني	None هیچکدام
LCPI	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪۹۹	٪۷۲	٪۹۹
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰	٪۰
LEX	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪۹۸	٪٦۷	٪۹۹
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰	٪۳
LGDP	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪۱۱	٪۳۲	٪۹۹
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰	٪۱٦
LGOV	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪۹٤	٪٤۹	٪۹۹
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰	٪۰
LM	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪۷۲	٪٥۰	٪۹۹
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۱	٪۰
LR	آزمون دیکي فولر در سطح متغیر	٪۳۲	٪۳۸	٪٦٥
	آزمون دیکي فولر تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰	٪۰

منبع: یافته های تحقیق

نتایج پایایی متغیرهای لگاریتم شاخص قیمتها، لگاریتم نرخ ارز، لگاریتم تولید ناخالص داخلی، لگاریتم هزینه های دولت، لگاریتم حجم نقدینگی و لگاریتم نرخ بهره برای کشور نیجریه نشان می دهد که تمامی متغیرهای ناپایا در سطح و پایا از مرتبه یک می باشند. لذا بدون ترس از رگرسیون کاذب می توان تخمین مدلها را انجام داد.

۳-۱-۸- تخمین مدل خود توضیح برداری کشور مراکش

ابتدا پایایی متغیرها برای کشور مراکش بصورت جدول۸ مورد بررسی قرار می گیرد.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]

جدول ۸: پایایی متغیرهای مدل برای کشور مراکش

نام متغير	مقدار آماره ديكي فولر	عرض از مبداء intercept	trend &intercept با عرض از مبداء و روند زماني	None هيچكدام
LCPI	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٥٦٪	٦٪	٩٦٪
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٩٪	٢٪	٦٪
LEX	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٢٠٪	٥٦٪	٨٨٪
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٠٪	٠٪	٠٪
LGDP	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٥١٪	٩٧٪	٩٩٪
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٠٪	٠٪	٢٪
LGOV	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٧٥٪	٦٥٪	٩٩٪
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٠٪	٠٪	٤٪
LM	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٧٥٪	٩٢٪	٩٩٪
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٠٪	١٪	٠٪
LR	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٩١٪	٢١٪	٣٨٪
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٠٪	٠٪	٠٪

منبع: یافته های تحقیق

نتایج پایایی متغیرهای لگاریتم شاخص قیمتها، لگاریتم نرخ ارز، لگاریتم تولید ناخالص داخلی، لگاریتم هزینه های دولت، لگاریتم حجم نقدینگی و لگاریتم نرخ بهره برای کشور مراکش نشان می دهد که تمامی متغیرهای ناپایا در سطح و پایا از مرتبه یک می باشند. لذا بدون ترس از رگرسیون کاذب می توان تخمین مدلها را انجام داد.

۳-۱-۹- تخمین مدل خود توضیح برداری کشور بنگلاش

ابتدا پایایی متغیرها برای کشور بنگلادش بصورت جدول۹ مورد بررسی قرار می گیرد.

جدول ۹: پایایی متغیرهای مدل برای کشور بنگلادش

نام متغير	مقدار آماره ديكي فولر	عرض از مبداء intercept	trend &intercept با عرض از مبداء و روند زماني	None هيچكدام
LCPI	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٩٩٪	١٤٪	٩٩٪
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٠٪	٠٪	١٪
LEX	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٩٦٪	٣٧٪	٩٩٪
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٠٪	٠٪	٠٪
LGDP	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٩٩٪	٩٩٪	٩٩٪
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٤٪	٠٪	٣٪
LGOV	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٩٩٪	٩٧٪	٩٩٪
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٠٪	٠٪	٢٪
LM	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	٨٦٪	٤٨٪	٩٩٪
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٠٪	٠٪	٢٪
LR	آزمون ديكي فولر در سطح متغير	١٧٪	١٨٪	٤٣٪
	آزمون ديكي فولر تفاضل اول متغير	٠٪	٠٪	٠٪

منبع: یافته های تحقیق

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]

نتایج پایایی متغیرهای لگاریتم شاخص قیمتها، لگاریتم نرخ ارز، لگاریتم تولید ناخالص داخلی، لگاریتم هزینه های دولت، لگاریتم حجم نقدینگی و لگاریتم نرخ بهره برای کشور بنگلادش نشان می دهد که تمامی متغیرهای ناپایا در سطح و پایا از مرتبه یک می باشند. لذا بدون ترس از رگرسیون کاذب می توان تخمین مدلها را انجام داد.

۳-۲- نتایج تخمین اثرات سیاست پولی و مالی بر متغیرهای کلان در قالب PVAR

نتایج تخمین مدل در قالب رویکرد مدل خودرگرسیون برداری پنلی برای کشورهای اسلامی منتخب در چهار حالت ذیل صورت می پذیرد:

۱- اثرات سیاست پولی و مالی بر تولید ناخالص داخلی
۲- اثرات سیاست پولی و مالی بر شاخص قیمتها
۳- اثرات سیاست پولی و مالی بر نرخ ارز
٤- اثرات سیاست پولی و مالی بر نرخ بهره

از آنجائیکه متغیرهای تحقیق برای بررسی پایایی یکسان می باشند لذا ابتدا به بررسی پایایی متغیرها در داده های تابلویی یا پنلی پرداخته سپس به بررسی اثرات سیاست پولو مالی پرداخته می شود.

در پایایی متغیرها هریک از آزمون ها، با توجه به تعداد پانل ها در مجموعه داده ها و تعداد دوره های زمانی در هر پانل (مجموعه داده با تعداد زیادی از پانل ها و تعداد کمی دوره های زمانی، مجموعه داده با تعداد کمی پانل ها اما با دوره های زمانی زیادی، و مجموعه داده ها با تعداد زیادی از پانل ها و دوره های زمانی) مفروضات مختلفی را می سازند. اکثر آزمون ها فرض می کنند که مجموعه داده های پانل متوازن هستند، ولی آزمون ایم پسران و شین و آزمون نوع فیشر برای پانل های نامتوازن نیز استفاده می شود. با توجه به متوازن بودن پانل ها و این که تعداد پانل ها زیاد، در حالی که تعداد دوره های زمانی ثابت است، لذا در این مطالعه از آزمون لوین لی چو استفاده شده است همچنین در تعیین و بررسی پایایی متغیرها از رویکرد با عرض از مبدا و رویکرد با عرض از مبدا و روند زمانی برای بررسی ایستایی استفاده می شود.

جدول ۱۰: خلاصه نتایج آزمون ریشه واحد- لوین لی چو

نام متغیر	مقدار آماره دیکي فولر	عرض از مبداء intercept	با trend &intercept عرض از مبداء و روند زمانی
LCPI	آزمون لوین لی چو در سطح متغیر	٪۹۹	٪۳۹
	آزمون لوین لی چو تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۲
LEX	آزمون لوین لی چو در سطح متغیر	٪۹۹	٪۳٤
	آزمون لوین لی چو تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰
LGDP	آزمون لوین لی چو در سطح متغیر	٪۱۳	٪۲٥
	آزمون لوین لی چو تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰
LGOV	آزمون لوین لی چو در سطح متغیر	٪۳۲	٪۲٥
	آزمون لوین لی چو تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰
LM	آزمون لوین لی چو در سطح متغیر	٪٤۲	٪٤٦
	آزمون لوین لی چو تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰
LR	آزمون لوین لی چو در سطح متغیر	٪۸	٪۱٥
	آزمون لوین لی چو تفاضل اول متغیر	٪۰	٪۰

منبع: یافته های تحقیق

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]

همان‌طور که در جدول بالا مشاهده می شود تمامی متغیرها در سطح ناپایا می باشند. لذا نیاز به پایایی متغیرها در تفاضل مرتبه اول می باشد. بررسی پایایی متغیرهای الگوی داده های تابلویی نشان می دهد که تمامی متغیرها پایا از تفاضل بنابراین به‌طور جمع‌بندی می‌تواند گفت که تمامی متغیرهای تحقیق به صورت سطح مانا می‌باشند. به عمرتبه اول می باشند. لذا هم درجه بودن پایداری داده‌های مورد استفاده در تحقیق قبل از برآورد مدل‌های تحقیق مورد تایید واقع می‌شوند.

۳-۳- تخمین جوهانسن

برای مدل اثرات سیاست پولی و مالی بر نرخ بهره نتایج بدست آمده نشان می دهد بر اساس آزمون لاندا تریس حداقل دو بردار همگرایی و بر اساس آزمون لاندا ماکس نیز حداقل دو بردار همگرایی وجود دارد. لذا تخمین بلندمدت جوهانسن صورت می پذیرد. نتایج آزمونها بصورت جدول ذیل آورده شده است.

جدول۱۱: تعداد بردارهای همگرایی

نوع آزمون	تعداد بردار	میزان آماره	P-VALU	توضیحات
آزمون لاندا لاندا تریس	صفر	۱۹۶	٪۰	
	حداقل یک بردار همگرایی	۱۱۶	٪۰	
	حداقل دو بردار همگرایی	٦٦	٪۲	حداقل دو بردار همگرایی وجود دارد
آزمون لاندا Max	صفر	۸۰	٪۰	
	حداقل یک بردار همگرایی	۵۰	٪۰	
	حداقل دو بردار همگرایی	۳۳	٪۱	حداقل دو بردار همگرایی وجود دارد

منبع: یافته های تحقیق

نتیجه کلی اینکه در تمامی حالات آزمونهای لاندا تریس و لاندا ماکس ، حداقل یک بردار همگرایی جوهانسن وجود داشته و می توان تخمین جوهانسن را بصورت PANEL VAR برای کشورهای اسلامی انجام داد.

نتایج تخمین های اثرات سیاست پولی و مالی بر تولید ناخالص داخلی کشورهای اسلامی با رویکرد خودرگرسیون پانلی بصورت جدول زیر می باشد:

جدول ۱۲: نتایج تخمین بردارهای همگرایی جوهانسن برای کشورهای اسلامی

متغیر		
	مقدار	آماره t
اثر سیاست پولی بر نرخ بهره	-۱,۷	-۳,۵
اثر سیاست مالی بر نرخ بهره	۰,۷۷	۲
اثر نرخ ارز بر نرخ بهره	۰,۱۵	۰,۱۰
اثر تولید ناخالص داخلی بر نرخ بهره	۰,۳۱	۰,۷۰
اثر شاخص قیمتها بر نرخ بهره	۲,۱	۳,۲
ضریب تعیین	٪٦۷	
ضریب تعیین تعدیل شده	٪٦۳	
آماره F	۳۲	

منبع : یافته های تحقیق

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]

در تحلیل نتایج بدست آمده می توان گفت :
۱-در بررسی اثر سیاست پولی بر نرخ ارز در کشورهای اسلامی می توان گفت که با توجه به اینکه آماره t بدست امده برابر با ۳,۵ می باشد لذا اثرات متغیر معنی دار می باشد و می توان گفت که با یک درصد افزایش در حجم نقدینگی باعث کاهش ۳,۵٪ در نرخ بهره در کشورهای اسلامی می گردد. که این امر منطبق بر الگوهای اقتصاد کلان IS-LM می باشد.
۲-در بررسی اثر سیاست مالی بر نرخ ارز در کشورهای اسلامی می توان گفت که با توجه به اینکه آماره t بدست امده برابر با ۲ می باشد لذا اثرات متغیر معنی دار می باشد و می توان گفت که با یک درصد افزایش در هزینه های دولت باعث کاهش ۰,۷۷٪ در نرخ بهره در کشورهای اسلامی می گردد. که این امر منطبق بر الگوهای اقتصاد کلان IS-LM می باشد.
۳-بررسی اثرات نرخ ارز و تولید ناخالص داخلی بر نرخ ارز بیانگر آن است که آماره t برای این دو متغیر به ترتیب برابر با ۰,۱۰ و ۰,۷۰ می باشد که کمتر از ۲ بوده لذا اثرات نرخ نرخ بهره و تولید ناخالص داخلی بر نرخ بهره برای کشورهای اسلامی بی معنی می باشد.
٤-در بررسی اثرت شاخص قیمت مصرف کننده بر نرخ نرخ بهره در کشورهای اسلامی می توان گفت که با توجه به اینکه آماره t بدست امده برابر با ۳,۲ می باشد لذا اثرات متغیر معنی دار می باشد و می توان گفت که با یک درصد افزایش در شاخص قیمتها باعث افزایش ۲,۱٪ در نرخ بهره در کشورهای اسلامی می گردد.
٤-در بررسی اثرت تولید ناخالص داخلی بر نرخ بهره در کشورهای اسلامی می توان گفت که با توجه به اینکه آماره t بدست امده برابر با ۲,۳ می باشد لذا اثرات متغیر معنی دار می باشد و می توان گفت که با یک درصد افزایش در تولید ناخالص داخلی باعث کاهش ۲۹٪ در نرخ بهره در کشورهای اسلامی می گردد.

٤. جمع بندی و نتیجه گیری

٤-۱-بررسی نتایج تحقیق و تحلیهای سیاستی

خلاصه اثرات تاثیر سیاست پولی و مالی بر بر روی متغیرهای کلان بصورت جدول ۱۳ ارائه می‌گردد:

جدول ۱۳: خلاصه اثرات سیاست پولی و مالی بر متغیرهای کلان

نوع سیاست	ضریب	آماره t	نتیجه
اثر سیاست پولی بر تولید ناخالص داخلی	۱/۰۹	۳/۷	معنی دار و مثبت
اثر سیاست مالی بر تولید ناخالص داخلی	۱/۶۸	۵/۵۳	معنی دار و مثبت
اثر سیاست پولی بر شاخص قیمتها	۰/۴۰	۲/۷	معنی دار و مثبت
اثر سیاست مالی بر شاخص قیمتها	۰/۶۱	۴/۷	معنی دار و مثبت
اثر سیاست پولی بر نرخ ارز	۰/۸۶	۲/۵	معنی دار و مثبت
اثر سیاست مالی بر نرخ ارز	-۱/۳۴	۴/۹	معنی دار و منفی
اثر سیاست پولی بر نرخ بهره	-۱/۷	-۳/۵	معنی دار و منفی
اثر سیاست مالی بر نرخ بهره	۰/۷۷	۲	معنی دار و مثبت

منبع: نتایج تحقیق

لذا در همین راستا نتایج تحقیق بصورت ذیل می‌باشد:

- سیاست‌های مالی بر تولید ناخالص داخلی اثر گذار می باشد.

با توجه به اینکه اثر سیاست مالی بر تولید ناخالص داخلی مثبت و معنی‌دار می باشد لذا

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]

فرضیه فرعی یک تحقیق که بیان می‌کند « سیاست‌های مالی بر تولید ناخالص داخلی اثر گذار می باشد » را نمی‌توان رد کرد به عبارت دیگر می‌توان گفت که در کشورهای منتخب اسلامی اثر سیاست‌های مالی بر تولید ناخالص داخلی اثر گذار می باشد.

- سیاست‌های مالی بر تولید شاخص قیمتها اثر گذار می باشد.

با توجه به اینکه اثر سیاست مالی بر شاخص قیمت مصرف کننده مثبت و معنی‌دار می باشد لذا فرضیه فرعی دوم تحقیق که بیان می‌کند « سیاست‌های مالی بر شاخص قیمتها اثر گذار می باشد » را نمی‌توان رد کرد به عبارت دیگر می‌توان گفت که در کشورهای منتخب اسلامی اثر سیاست‌های مالی بر شاخص قیمتها اثر گذار می باشد.

- سیاست‌های مالی بر نرخ ارز اثر گذار می باشد.

با توجه به اینکه اثر سیاست مالی بر نرخ ارز منفی و معنی‌دار می باشد لذا فرضیه فرعی سوم تحقیق که بیان می‌کند « سیاست‌های مالی بر نرخ ارز اثر گذار می باشد » را نمی‌توان رد کرد به عبارت دیگر می‌توان گفت که در کشورهای منتخب اسلامی اثر سیاست‌های مالی بر نرخ ارز اثر گذار می باشد.

- سیاست‌های مالی بر نرخ سود بانکی (نرخ بهره) اثر گذار می باشد.

با توجه به اینکه اثر سیاست مالی بر نرخ بهره مثبت و معنی‌دار می باشد لذا فرضیه فرعی چهارم تحقیق که بیان می‌کند « سیاست‌های مالی بر نرخ سود بانکی (نرخ بهره) اثر گذار می باشد » را نمی‌توان رد کرد به عبارت دیگر می‌توان گفت که در کشورهای منتخب اسلامی اثر سیاست‌های مالی بر نرخ سود بانکی (نرخ بهره) اثر گذار می باشد.

- سیاست‌های پولی بر تولید ناخالص داخلی اثر گذار می باشد.

با توجه به اینکه اثر سیاست پولی بر تولید ناخالص داخلی مثبت و معنی‌دار می باشد لذا فرضیه فرعی پنجم تحقیق که بیان می‌کند « سیاست‌های پولی بر تولید ناخالص داخلی اثر گذار می باشد » را نمی‌توان رد کرد به عبارت دیگر می‌توان گفت که در کشورهای منتخب اسلامی اثر سیاست‌های پولی بر تولید ناخالص داخلی اثر گذار می باشد.

- سیاست‌های پولی بر شاخص قیمتها اثر گذار می باشد.

با توجه به اینکه اثر سیاست پولی بر شاخص قیمت مصرف کننده مثبت و معنی‌دار می باشد لذا فرضیه فرعی ششم تحقیق که بیان می‌کند « سیاست‌های پولی بر شاخص قیمتها اثر گذار می باشد» را نمی‌توان رد کرد به عبارت دیگر می‌توان گفت که در کشورهای منتخب اسلامی اثر سیاست‌های پولی بر شاخص قیمتها اثر گذار می باشد.

- سیاست‌های پولی بر نرخ ارز اثر گذار می باشد.

با توجه به اینکه اثر سیاست پولی بر نرخ ارز مثبت و معنی‌دار می باشد لذا فرضیه فرعی هفتم تحقیق که بیان می‌کند « سیاست‌های پولی بر نرخ ارز اثر گذار می باشد » را نمی‌توان رد کرد به عبارت دیگر می‌توان گفت که در کشورهای منتخب اسلامی اثر سیاست‌های پولی بر نرخ ارز اثر گذار می باشد.

- سیاست‌های پولی بر نرخ سود بانکی (نرخ بهره) اثر گذار می باشد.

با توجه به اینکه اثر سیاست پولی بر نرخ بهره منفی و معنی‌دار می باشد لذا فرضیه فرعی هشتم تحقیق که بیان می‌کند « سیاست‌های پولی بر نرخ سود بانکی (نرخ بهره) اثر گذار می باشد » را نمی‌توان رد کرد به عبارت دیگر می‌توان گفت که در کشورهای منتخب اسلامی اثر سیاست‌های پولی بر نرخ بهره اثر گذار می باشد.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]

منابع

۱. ازلی رباب، پایتختی اسکویی سید علی، دیزجی منیره و تمیزی علیرضا(۱٤۰۳). تأثیر جهانی‌شدن بر کارآیی سیاست های پولی و مالی در کشورهای منتخب اسلامی، *نشریه اقتصاد و بانکداری اسلامی*، ۱۳(٤٦)، ۹۳-٦۳.

۲. امامقلی پور سارا، سپهری نیا حسن(۱٤۰۲). تعیین کننده های اقتصادی اجتماعی گرسنگی پنهان: رویکرد داده های تابلویی، *نشریه اقتصاد و بانکداری اسلامی*، ۱۲(٤٤): ۳٤۹-۳۳۷

۳. جلالی نایینی، سیداحمدرضا؛ فاطمه نظیفی. (۱۳۸۰)، تأثیرات نامتقارن تکانه هاي اسمی (پولی) بر تولید ، *پژوهشهاي اقتصادي ایران*، ۳(۹): ٤۱-۱۳ .

٤. جندقی، میبدی و فلاحی, و فیضی. (۱۳۹۸) . برآورد قاعده بهینه سیاست پولی ایران در چارچوب مدل‌های هیبریدی. *پژوهش‌های رشد و توسعه پایدار (پژوهش‌های اقتصادی)*, ۱۹(۳), ۳۰-۱.

۵. داودی پرویز و سزاوار محمد رضا (۱٤۰۱)؛ بررسی افزایش نرخ ارز و تأثیر آن بر برخی متغیرهای کلان اقتصادی ایران در شرایط تحریم ،*پژوهشهای اقتصادی (رشد و توسعه پایدار)* ۲۲(٤): ، ۹۹-۱۱۷

۶. ساقی، هژبر کیانی، ک, میرزاپور ب, اکبری مقدم, ب. (۱۳۹۷). اثرات نامتقارن سیاست‌های پولی بر بازار مسکن ایران: رویکرد غیرخطی MS-VAR. *فصلنامه علمی پژوهشی نظریه های کاربردی اقتصاد*, ۵(۳), ۱۰۲-۷۵.

۷. قربانزاد جهانگیر، سعادت رحمان و محمدی تیمور (۱۳۹۹) بررسی اثرات سرریز شوک ناشی از سیاست مالی دولت آمریکابر متغیرهای کلان اقتصاد ایران: رهیافت ، *نشریه اقتصاد مالی* ، ۱٤(۱):

۸. کمیجانی، اکبر و مشهدی، احمد (۱۳۹۱). سیاست‌های پولی و تاثیر آن بر رشد اقتصادی؛ با تاکید بر نرخ سود بانکی در ایران، *فصلنامه تحقیقات اقتصادی*، ۴۷(۴)، ۲۰۰-۱۷۹.

9. Aragon, E. K. and Portugal, M. S.(2009), "Asymmetric Effects of Monetary Policy in brazil", Estudos Economicos, vol.39 no.2, pp. 277-300.
10. Cheng, J. (2018). The Asymmetric Effects of Monetary Policy on Stock Market. Quarterly Journal of Finance, 8(01). https://doi.org/10.1142/S2010139218500088
11. Ekrem., G. & Aykut, E. (2006). The Causal Relationship Between Nominal Interest Rates and Inflation: The Case of Turkey. Scientific Journal of Administrative Development. No. 14.
12. Kilian, L., & Vigfusson, R. J. (2011). Are the responses of the U.S. economy asymmetric in energy price increases and decreases?. Quantitative Economics, 2(3), 419–453. https://doi.org/10.3982/QE99.
13. Regis & Christian .A. (2014). "The Asymmetric Effects of Monetary Policy. Journal of Economic Survey, 18, no. 3, pp. 409-426.
14. Volkan, & Hakan. (2015). Asymmetric effects of monetary policy shocks on economic performance: empirical evidence from Turkey. Applied Economics Letters, 23(5), 353-360.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-07]